

TALABA QIZLARDA OILAVIY QADRIYATLARGA NISBATAN IJOBIY USTANOVKALARNI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI

Axmedov Aminjon Amrullayevich

Buxoro davlat universiteti "Psixologiya" kafedrası

katta o'qituvchisi psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21837642>

Annotatsiya. Ushbu maqolada talaba qizlarning oila haqidagi tasavvurlarini o'ziga xos jihatlarini so'rovnoma va turli metodikalr orqali tekshirish va ilmiy asoslangan holda shakllantirish imkoniyatlarini o'rganish orqali ularning oilaviy hayotga tayyorgarlik darajasini «oila-nikoh ustanovkalari» yordamida tadqiq etish haqida fikr yuritiladi. Buning uchun psixologiyaning oila psixologiyasi, ijtimoiy psixologiya, psixodiagnostika va etnopsixologiya sohalari mutaxassislari tomonidan yaratilgan hamda amaliyotda qo'llanilayotgan mezonlar tanlab olingan.

Kalit so'zlar: hamjihatlilik omili, motivatsiya, eskapizm, oilaviy qadriyat ,kognitiv mohiyat, ijobiy ustanovka, reffleksiya, moslashuv diagnostikasi, barqarorlik omili, xulq atvor motivi.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ОТНОШЕНИЯ К СЕМЕЙНЫМ ЦЕННОСТЯМ У ДЕВУШЕК-СТУДЕНТОВ

Аннотация. В статье рассматривается возможность изучения особенностей представлений студенток о семье с помощью анкетирования и различных методик, а также возможности научно обоснованного формирования уровня их готовности к семейной жизни с использованием «семейно-брачных установок». Для этого были отобраны критерии, разработанные специалистами в области семейной психологии, социальной психологии, психодиагностики и этнопсихологии и применяемые на практике.

Ключевые слова: фактор сплоченности, мотивация, эскапизм, семейная ценность, когнитивная сущность, позитивная установка, рефлексия, диагностика адаптации, фактор стабильности, поведенческий мотив.

METHODOLOGICAL BASIS OF FORMING POSITIVE ATTITUDES TOWARDS FAMILY VALUES IN STUDENT GIRLS

Abstract. This article discusses the possibility of examining the specific aspects of female students' perceptions of the family through questionnaires and various methods and studying the possibilities of scientifically based formation of their level of readiness for family life using "family-marriage settings". For this purpose, criteria created by specialists in the fields of family psychology, social psychology, psychodiagnostics and ethnopsychology and used in practice were selected.

Keywords: cohesion factor, motivation, escapism, family value, cognitive essence, positive setting, reflection, adaptation diagnostics, stability factor, behavioral motive.

Kirish. Ma'lumki, har bir ilmiy tadqiqotning muvaffaqiyatli yakunlanishi, avvalo shu tadqiqot uchun tanlab olingan usullarga bog'liqdir. Shu bois tadqiqot maqsadiga mos ravishda tanlangan har bir usul mazkur tadqiqot ishida belgilangan vazifalarning to'liq bajarilishini

empirik jihatdan asoslashga xizmat qiladi. Haqiqatdan ham, har bir usuldan maqsadli foydalanish, uni to'g'ri qo'llash hamda uning natijalarini matematik-statistik tahlil qilish orqalitalaba-qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirish orqali oilaviy hayotga ijtimoiy-psixologik moslashuv holatlarni aniqlash hamda mazkur holatga yetarlicha baho berish mumkin bo'ladi.

Dissertatsiyaning birinchi bobidagi tadqiqotning metodologik masalalarini tahlil qilganimizda o'smirlik yoshi xususiyatlari, deviant xulq-atvor masalasiga doir psixologik yondashuvlar o'ziga xosligi bilan ajralib turishini ko'rsatdi. Shu boisdan ham biz talaba qizlarning oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllanganligi darajasini qiyosiy o'rganish masalasida yangi tadqiqot dasturini shakllantirish muhim deb hisobladik. Tadqiqot ob'yekti talaba qizlar bo'lganligi sababli ularning psixologik xususiyatlariga alohida e'tibor qaratish lozim, deb hisobladik.

Oilaviy ustanovkalar oila muammosini tadqiq qilishda muhim hisoblanadi, chunki oilada ikki kishi orasidagi munosabatlarning barqaror kechishi oila muhitida amalga oshadigan turli xolatlarning nozik jihatlari haqida bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lishlikni talab etadi. Ikki yoshning oila, oilaviy rollar taqsimoti, oilaviy ustanovkalarga oid tasavvurlarining shakllanmaganligi oqibatida oila muhitida kelishmovchilik va nizolar yuzaga keladi. Shunga ko'ra biz o'z tadqiqot ishimizda umumiy munosabatlar tizimida oilaviy ustanovkalarni talaba-yoshlarning ongida qay darajada namoyon bo'lishini tadqiq etishga e'tiborni qaratdik, ya'ni talaba yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash uchun zarur bo'lgan ijtimoiy-psixologik xususiyatlar va oilaviy ustanovkalarni o'rganish hamda ularning barqaror oila shakllanishidagi rolini baholash hamda shakllantirish imkoniyatlarini ishlab chiqishdan iborat maqsadni belgilab oldik.

Talaba qizlarning nikohga ma'naviy tayyorligini aniqlash bo'yicha dastlabki natijalar tahlili (N.A.Sog'inovning «Nikohga ma'naviy tayyorlik» metodikasi asosida)

№	Ishtirokchilar	Nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi				t	p
		Dara ja	soni	O'rtacha qiymat	Umumiy o'rtacha qiymat		
1.	Unashtirilgan qizlarda M ₁ (n=148)	quyi	39	40,9	56,3	2,05*	0,005
		o'rta	86	56,4			
		yuqori	23	71,5			
2.	Unashtirilmagan qizlarda M ₂ (n=180)	quyi	73	38,8	55,3		
		o'rta	93	59,1			
		yuqori	14	69,3			

Dastlabki natijalar tahliliga ko'ra, N.A.Sog'inovning «Nikohga ma'naviy tayyorlik» testi bo'yicha unashtirilgan va unashtirilmagan talaba qizlarning nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi o'rtasida sezilarli farqlar mavjudligi kuzatildi. Unashtirilgan qizlar (M₁, n=148) nikohga ma'naviy tayyorlik darajasini turli mezonlar yuzasidan baholanganida, ularning 39 nafarida (26,4%) quyi daraja qayd etilgan, bu esa umumiy o'rtacha qiymatdan (56,3) sezilarli past bo'lganligini ko'rishimiz mumkin (40,9). Quyi darajadagi bu ko'rsatkich shaxsiy tayyorgarlikning yetarli darajada rivojlanmaganligini, o'zaro munosabatlar, oilaviy mas'uliyat

va turmush qurishga oid ma'naviy qadriyatlarining chuqur o'zlashtirilmaganligini ko'rsatadi. Mazkur holat turmushga oid ijtimoiy stereotiplar va oila haqida yondashuvlarning rivojlanishida turli omillar ta'sirini e'tiborga olish zarurligini ko'rsatadi. Bu guruhda o'rta darajadagi natijani namoyon qilgan qizlar soni (86 nafar, 58,1%) ko'pchilikni tashkil etgan va ular umumiy o'rtacha qiymatga (56,4) yaqin bo'lgan ballni qo'lga kiritdi. Bunday natijalar yoshlar orasida turmushga tayyorgarlik borasidagi qiyinchiliklarni umumiy tushunish darajasida saqlanib qolganini bildiradi.

Shuningdek, unashtirilgan qizlar soni (23 nafar, 15,5%) sezilarli darajada kam bo'lib, ularning o'rtacha ko'rsatkichi (71,5) yuqori baholangan, bu esa o'zini oilaviy mas'uliyatlarga tayyor his qilish, turmush o'rtog'i bilan o'zaro hurmatni va o'zaro ma'naviy qadriyatlarni qadrlashga asoslanishini aks ettiradi. Ushbu ko'rsatkich ma'naviy qadriyatlar va nikohga jiddiy yondashuvlarning muhimligini ko'rsatib, turmushga oid ijtimoiy va psixologik bilimlarni oshishiga xizmat qiladi.

Unashtirilmagan qizlar guruhida (M_2 , $n=180$) esa quyi darajadagi nikohga ma'naviy tayyor qizlar soni (73 nafar, 40,6%) nisbatan ko'proq bo'lib, ularning o'rtacha qiymati (38,8) me'yordan juda past ekanligini ko'rsatdi. Bu esa turmush qurishga ma'naviy tayyorgarlikning, shuningdek, ma'naviy qadriyatlarining yetarli darajada rivojlanmaganligini ko'rsatdi. Bu esa nikoh va oilaviy hayotga nisbatan mas'uliyat va ijobiy munosabatlarning rivojlanishiga ta'sir etuvchi muhim omillarni hisobga olinishi lozimligini anglatadi. O'rta darajadagi nikohga ma'naviy tayyor qizlar soni (75 nafar, 41,7%) nisbatan ko'p bo'lib, bu natijalar oilaviy munosabatlardagi mas'uliyat hissi normada ekanligi kuzatildi.

Nikohga ma'naviy tayyorligi yuqori bo'lgan unashtirilmagan qizlar soni (32 nafar, 17,7%) nisbatan kam bo'lishi bilan bir qatorda, yuqori ko'rsatkichni qo'lga kiritgan respondentlarning esa (70,2) nikohga ma'naviy jihatdan tayyor ekanligini bildiradi. Bunday qizlar, odatda, oila mas'uliyatini chuqur anglaydigan, oilaviy qadriyatlarni hurmat qiladigan va bu qadriyatlarni hayotda qo'llashga qodir bo'lgan shaxslar sifatida tasvirlanadi. Umuman olganda, bu guruhdagi yuqori darajadagi natijalarning bo'lishi shaxsiy yetuklik va mas'uliyatni tushunishga asoslanganligi, past natija ko'rsatganlar bilan amaliy ishlarni olib borish zaruratini bildiradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, unashtirilgan qizlarning umumiy ma'naviy tayyorgarlik darajasi ancha yuqori bo'lsa, unashtirilmagan qizlarda bu daraja sezilarli darajada past. Bu esa turmush qurishga bo'lgan yondashuv va unga tayyorlanish jarayonida ma'naviy va psixologik omillarning o'ta muhimligini ta'kidlaydi. Mazkur farqlar shuni ko'rsatadiki, oilaviy mas'uliyatga nisbatan yondashuvlar yoshlikdan shakllanib boradi va ijtimoiy ta'sirlar bu jarayonga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi.

“Talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllanganlik darajasini aniqlovchi” so'rovnoma orqali olingan natijalar tahlili (n=328)

Shkalalar nomi	O'rtacha(M)		Farqlar
	Unashtirilgan qizlarda (n=148) M_1	Unashtirilmagan qizlarda (n=180) M_2	t

Mas’uliyatlilik	6,4	4,1	-2,8*
Hamjihatlilik	6,7	3,8	-2,2*
Barqarorlik	6,2	4,0	-2,5*

Talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllanganlik darajasini aniqlovchi” so’rovnoma bo’yicha dastlabki olingan natijalar tahliliga ko’ra, “mas’uliyatlilik” ($t=-2,8$; $p<0,05$), “hamjihatlilik” ($t=-2,2$; $p<0,05$) hamda “barqarorlik” ($t=-2,5$; $p<0,05$) omillari bo’yicha ahamiyatli tafovutlar kuzatildi.

Metodikaning dastlabki “mas’uliyatlilik” omili bo’yicha unashtirilgan qizlarda yuqori natija qayd etildi ($t=-2,8$; $p<0,05$). Mazkur omil bo’yicha yuqori natijalar unashtirilgan qizlarning oilaviy hayotdagi mas’uliyatni chuqur anglayotganligini ko’rsatadi. Ularning oilaviy vazifalarni bajarishda mas’uliyatli yondashuv ko’rsatishi va o’z majburiyatlarini sidqidildan bajarishga tayyorligi kuzatilgan. Oilaviy munosabatlarda o’z o’rnini bilish va har bir qarorga mas’uliyat bilan yondashish qobiliyati, ijtimoiy va psixologik jihatdan yetuklikni ko’rsatadi. Unashtirilgan qizlar oilaviy mas’uliyatni faqat o’zlari uchun emas, balki butun oila uchun muhim deb biladilar. Bu qizlarning oilaviy mas’uliyatni nafaqat anglab, balki uni amaliyotda ko’rsatishga intilishi oilaviy qadriyatlarni saqlash va mustahkamlashda muhim omil bo’lib xizmat qiladi. Ularning mas’uliyatli xatti-harakatlari oilaviy munosabatlarni saqlash va oilaning umumiy farovonligiga hissa qo’shish istagini aks ettiradi. Shuningdek, bu omil shaxsiy va oilaviy hayotda barqarorlikni ta’minlash uchun mas’uliyatning qanchalik muhim ekanligini chuqur his qilishlariga dalolat beradi. Oiladagi boshqa a’zolar bilan munosabatlarda qizlarning mas’uliyatli bo’lishi, ularning oilaviy munosabatlarni mustahkamlash uchun astoydil harakat qilayotganliklarini ko’rsatadi. Mas’uliyatlilikning bu darajada yuqori bo’lishi kelajakdagi oilaviy hayotda ham ishonchli va barqaror oila a’zosi sifatida shakllanish ehtimolini oshiradi.

Navbatdagi “hamjihatlilik” omili bo’yicha unashtirilgan qizlarda ijobiy natijalar aniqlandi ($t=-2,2$; $p<0,05$). Unashtirilgan qizlarda hamjihatlilik omili bo’yicha yuqori ko’rsatkichlar oilaviy birdamlik va o’zaro tushunishning muhim ekanligini ko’rsatadi. Bu qizlar oilaviy hayotda jamoaviy qarorlarni qabul qilish va oilaviy masalalarni birgalikda muhokama qilishga tayyor bo’lishadi. Ularning oiladagi har bir a’zoning fikrini tinglash va hurmat qilish qobiliyati, oilaviy muhitda iliqlik va do’stona munosabatlar saqlashga hissa qo’shadi. Hamjihatlikka bo’lgan bunday intilish oilaviy nizolarni oldini olish va tinchlikni saqlash uchun muhim omil hisoblanadi. Oilaviy munosabatlarda o’zaro yordam va qo’llab-quvvatlashni birinchi o’ringa qo’yish, oilaviy qadriyatlarni mustahkamlashga va o’zaro hurmatni oshirishga xizmat qiladi. Unashtirilgan qizlar oilaviy muammolarni birgalikda hal qilish va oilaviy hayotda do’stona muhit yaratish uchun kuch sarflashdan charchamaydi. Bu omil, shuningdek, oilaviy muvozanatni saqlash va oila a’zolarining ehtiyojlarini hisobga olishni muhim deb bilishini ko’rsatadi. Oilada hamjihatlikni saqlash va birgalikda harakat qilish, bu qizlarning kelajakda ham barqaror oilaviy hayotni qurishlariga yordam beradi. Ularning o’zaro hurmat va birdamlikka bo’lgan yondashuvi, oilaviy munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan va oiladagi barcha a’zolar uchun muhimdir. Hamjihatlikka intilish oilaviy qadriyatlarga sodiq qolishni ta’minlaydi va oilaviy rishtalarni yanada mustahkam qiladi.

Metodikamizning so’nggi “barqarorlik” omili bo’yicha unashtirilgan qizlarda yuqori natija kuzatildi ($t=-2,5$; $p<0,05$). Barqarorlik omili bo’yicha yuqori natijalar unashtirilgan qizlarning

oilaviy munosabatlarda mustahkam va ishonchli bo'lish istagini ko'rsatadi. Ular oilaviy hayotda barqarorlikni ta'minlash va oilaviy an'analarni davom ettirishga katta e'tibor qaratadilar. Bu qizlar oilaviy hayotdagi har qanday muammolarni bartaraf etish va o'z oilalarini himoya qilish uchun zarur choralarni ko'rishga tayyor. Barqarorlik hissi, shuningdek, oila a'zolarining farovonligi uchun doimiy ravishda harakat qilish va oilaviy munosabatlarni saqlashni nazarda tutadi. Ularning oilaviy qadriyatlarga sodiqligi, oilaviy hayotda ijobiy munosabatlarni mustahkamlash va kelajakdagi oilaviy hayotda ishonchli bo'lishga xizmat qiladi. Bu omil shaxsiy barqarorlikni saqlash va oilaviy an'analarni davom ettirishni muhim deb bilishlariga asoslangan. Barqarorlikka intilish, oila a'zolari o'rtasida tinchlik va farovonlikni saqlash uchun muhim bo'lib, bu qizlarning oilaviy masalalarga jiddiy va mas'uliyatli yondashishini aks ettiradi. Unashtirilgan qizlarning oilaviy munosabatlarni barqarorlikka yo'naltirish istagi, ularning kelajakda mustahkam oila qurish va oilaviy hayotni muvaffaqiyatli tashkil qilish imkoniyatini oshiradi. Oilaviy barqarorlik, ularning kelajakdagi oilaviy hayotda ishonchli va mustahkam rishtalarni yaratish istagini kuchaytiradi. Shu tariqa, barqarorlik omili oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi va oilaviy muvozanatni ta'minlaydi.

Umuman, yuqoridagi tahlillarga asoslangan holda, bu toifadagi talaba qizlarning ijtimoiy-psixologik moshlashuvida ustivor ahamiyat kasb etadigan emotsional intellektini yanada rivojlantirish zarur degan xulosaga kelishimizga olib keldi. Tadqiqot ishimizning keyingi bosqichida amalga oshiradigan ishlarimizni belgilab olishimiz uchun katta ahamiyat kasb etganligini ta'kidlash lozim.

Oilaviy ustanovkalar oila muammosini tadqiq qilishda muhim hisoblanadi, chunki oilada ikki kishi orasidagi munosabatlarning barqaror kechishi oila muhitida amalga oshadigan turli xolatlarning nozik jihatlari haqida bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lishlikni talab etadi. Ikki yoshning oila, oilaviy rollar taqsimoti, oilaviy ustanovkalarga oid tasavvurlarining shakllanmaganligi oqibatida oila muhitida kelishmovchilik va nizolar yuzaga keladi. Shunga ko'ra biz o'z tadqiqot ishimizda umumiy munosabatlar tizimida oilaviy ustanovkalarni talaba-yoshlarning ongida qay darajada namoyon bo'lishini tadqiq etishga e'tiborni qaratdik, ya'ni talaba yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash uchun zarur bo'lgan ijtimoiy-psixologik xususiyatlar va oilaviy ustanovkalarni o'rganish hamda ularning barqaror oila shakllanishidagi rolini baholash hamda shakllantirish imkoniyatlarini ishlab chiqishdan iborat maqsadni belgilab oldik.

Tadqiqot ishimizning keyingi bosqichida tanlangan usullarning omillari o'rtasidagi bog'lanishlarni Pirsonning r-korrelyatsiya mezonini asosida tahlil qildik.

Talaba qizlarda "Nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi yuqori"lik omili bilan "moslashuvchanlik" o'rtasidagi ijobiy korrelyatsiya borligi shuni anglatadiki, ular nikohga ruhiy va axloqiy tayyorliklari yuqori bo'lsa, o'zgarishlarga moslashish qobiliyatlari ham yuqori bo'ladi. Bu shuni ko'rsatadiki, qizlar o'zlariga nisbatan talab qilinadigan rollarni va vazifalarni ma'naviy jihatdan qanchalik tayyor qabul qilsalar, nikohdagi hayotiy vaziyatlarga o'zgacha yondashishga shuncha yaxshi qobiliyatga ega bo'ladilar ($r=0,60^*$).

«Nikohga ma'naviy tayyorlik» testi hamda «Ijtimoiy-psixologik moslashuv diagnostikasi» omillari o'rtasidagi korrelyatsion bog'lanishlar tahlili (n=328)

Omilar	Nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi past	Nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi o'rta	Nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi yuqori
Moslashuv	0,09	0,14	0,60*
O'zini-o'zi qabul qilish	0,03	0,10	0,16
Boshqalarni qabul qilish	-0,07	0,12	0,39*
Hissiy qulaylik	0,03	0,11	0,14
Ichki nazorat	-0,09	0,10	0,12
Hukmronlik istagi	0,50*	0,04	0,19
Eskapizm (muammolardan qochish)	0,12	-0,09	0,03

Talaba qizlarda «nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi yuqori»lik omili bilan «moslashuv» o'rtasidagi ijobiy korrelyatsiyaning borligi shuni anglatadiki, ular nikohga ruhiy va axloqiy tayyorliklari yuqori bo'lsa, o'zgarishlarga moslashish qobiliyatlari ham yuqori bo'ladi. Bu qizlar o'zlariga nisbatan talab qilinadigan rollarni va vazifalarni ma'naviy jihatdan qanchalik tayyor qabul qilsalar, nikohdagi hayotiy vaziyatlarga o'zgacha yondasha olish qobiliyatiga ega bo'ladi ($r=0,60^*$).

Talaba qizlarda «nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi» va «boshqalarni qabul qilish» darajasi orasida ijobiy korrelyatsiyaning kuzatilganligi bu ikki omil o'zaro bir-birini to'ldiruvchi omillar sifatida namoyon bo'lishini anglatadi. Nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi yuqori bo'lgan qizlarda boshqalarni qabul qilish, o'zaro hurmat va hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi. Shu bois, yuqori tayyorgarlik darajasi bilan boshqalarni qabul qilish qobiliyati orasida musbat bog'liqlikning kuzatilganligi talaba qizlarning oilaviy hayotga psixologik tayyorligi va o'zaro munosabatlarni barqarorlashtirishga intilishlarini anglatadi. Nikohga ma'naviy tayyor bo'lgan shaxslar atrofida gilar bilan yaxshi munosabat o'rnatishga moyil bo'lib, bu nikoh va oilaviy hayotdagi muvaffaqiyatni oshirishga yordam beradi ($r=0,39^*$).

Talaba qizlarda «nikohga ma'naviy tayyorlik darajasi pastligi» bilan «hukmronlik istagi» omilining ijobiy korrelyatsiyasi nikohga ma'naviy jihatdan tayyor bo'lmagan qizlarda boshqalarga ta'sir o'tkazish, o'z fikrlarini ustun qo'yish, nazoratni qo'lga olishga bo'lgan istak nisbatan yuqoriroq bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi. Bu esa ularning nikohga psixologik va ma'naviy tayyorgarligi bilan jamiyatdagi va shaxsiy hayotidagi o'zini tutishi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni anglatadi. Bunday bog'liqlik ba'zan shaxsning o'zini-o'zi anglash darajasi pastligi yoki o'zining turmushdagi maqsadlari va kelajakka nisbatan aniq qarashlarga ega emasligini ifodalashi mumkin ($r=0,50^*$).

Xulosa o'rnida shu takidlash joizki, talaba qizlarda oilaviy qadriyatlarga nisbatan ijobiy ustanovkalarni shakllantirishning ijtimoiy – psixologik xususiyatlarini tadqiq etishga qaratilgan mahalliy va xorijiy metodologik nazariyalar mazkur tadqiqotning obyektivligini ilmiy asoslaydi. Tahlil natijalariga ko'ra, unashtirilgan qizlarning umumiy ma'naviy tayyorgarlik

darajasi ancha yuqori bo'lsa, unashtirilmagan qizlarda bu sezilarli darajada past ekanligi dalillandi. Bu esa turmush qurishga bo'lgan yondashuv va unga tayyorlanish jarayonida ma'naviy va psixologik omillarning o'ta muhimligini bildiradi. Shuningdek, unashtirilgan qizlar (23 nafar, 15.5%) sezilarli ravishda kam bo'lib, ularning o'rtacha ko'rsatkichi (71,5) yuqori baholangan, bu esa o'zini oilaviy mas'uliyatlarga tayyor his qilish, turmush o'rtog'i bilan o'zaro hurmat va o'zaro ma'naviy qadriyatlarni qadrlash qobiliyatining yuqori darajada ekanligini ko'rsatdi. Olib borilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, talaba qizlarning ijtimoiy-psixologik moslashuvi ularning shaxsiy tayyorgarligi, o'z-o'ziga ishonchi va ijtimoiy munosabatlarni boshqarish qobiliyatlariga bevosita bog'liq ekanligi, o'zini barqaror his qilish va yangi sharoitlarga tez moslasha olish, shubhasiz, kelgusida oilaviy hayotga muvaffaqiyatli kirish uchun muhim omil bo'lib xizmat qilishi asoslandi.

Oilib borilgan tadqiqot natijalarining umumiy tahliliga ko'ra, «Hukmronlik istagi» omili bo'yicha unashtirilgan qizlarda umumiy o'rtacha arifmetik qiymat 8,02 ballni va unashtirilmagan qizlarda esa 9,07 ni ($t=-1,119$) tashkil etdi. Ushbu ko'rsatkichlar ikkala guruh respondentlarida ham nisbatan yuqori chiqishi hali ham o'zini bolalardek his qilayotgaliklari, ularda «Men»lik ustunlik qilayotganligi bilan izohlanib, bunday vaziyatlarda talaba qizlarimizga «Biz» degan g'oyani singdirishimiz lozimligidan dalolat beradi.

Unashtirilmagan qizlarda hokimiyat omili bo'yicha yuqori natijalar qayd etilgani shuni ko'rsatadiki, ular oilaviy qarorlarni o'zlari mustaqil qabul qilishga intilishlari va boshqalarni boshqarish istagiga ega bo'lishlari, o'zini yetakchi sifatida his qilishi, oilaviy munosabatlarda faolroq bo'lish va o'z pozitsiyalarini qat'iyat bilan himoya qilishga moyilligining yuqori ekanligi aniqlandi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Akramova F.A., Abdullaeva R.M. Sharq mutafakkirlarining oila xususidagi qarashlari. T.: "Shams ASA", 2002, 26 b.
2. Akramova F.A., Abdullaeva R.M. Oilaviy hayotga oid psixologik tavsiyalar. T.: "Shams ASA", 2003, 40 b.
3. Алёшина Ю.Е., Гозман Л.Я., Дубовская Е.М. Социально-психологические методы исследования супружеских отношений. — М.: Изд-во МГУ, 1987. - 120 с.
4. Amir Temur o'g'itlari /Tuzuvchilar: B.Ahmedov, A.Aminov. – T.: O'zbekiston, 2007. – 64 b.
5. Андреева Г.М. Социальная психология. - М.: Аспект Пресс. 2010. - 368 с.
6. Андреева Т.В. Семейная психология. - М., 2004. - 242 с.
7. Антонов А.И. Семья: функции, структура, теории семейных изменений. Курс лекций / А.И. Антонов — М.: Знание, 2009. — 198 с.
8. Axloq –odobga oid Xadis namunalari // Tahrirchilar A. Asqarov va boshq.- T.: Fan, 1990 - 171 b.
9. Ahmad Donish. «Navodir ul-vaqoe», - Dushanbe: «Donish», 1989. - 339 b.
10. Beruniy Abu Rayhon. Hindiston /Tanlangan asarlar. 2-jild. -- T.: «Fan», 1963. – B. 125.
11. <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
12. <http://www.ipfe.org/>.
13. <https://lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
14. <https://psixologiyabuxdu.uz> – Psixologiya ilmiy jurnali.

15. <http://lib7.com/aziatyy/341-semeino-brachnue-otnoshenija-korea.html>.
16. <http://lib7.com/aziatyy/353-semija-japonci.html>

